

NOVÉ DVORY SVOBODNÝ

OD R. 1848

ZAPSÁNO V OBECNÍ KRONICE

Říšským zákonem, daným 7. září 1848 zrušeny poměry poddanské a prohlášeny jsou za bezplatně zrušené všechny požitky a práva, které pocházely z osobní poddanosti, ochrannosti a z bývalého panství a zanikla všecka z toho plynoucí břemena. Patentem ze dne 4. března 1849 prohlášeno i vyvazení gruntů z břemen a tedy i z roboty za náhradu. Dne 12. května 1850 přišla do N. Dvorů vyvazovací komise a do 24. května vyvadila všechny obce panství od roboty a jiných dávek. Za zrušené povinnosti bývalé vrchnosti sjednána náhrada a to za roční robotu chalupnickou 297 dní 26 zl 57 kr. za robotu 8 dní trvajících 43 $\frac{3}{4}$ kr., za robotu 7 dní 38 kr. za robotu 6 dní 32 $\frac{3}{4}$ kr. za robotu 5 dní 27 $\frac{1}{4}$ kr. za robotu 4 dní 21 $\frac{3}{4}$ kr., za robotu 3 dní 16 $\frac{1}{4}$ kr. Také byly zrušeny patrimoniální úřady a bývalý poddaný stal se osobně svobodným a postaven jest přímo pod c.k. úřady. Dne 31. ledna 1850 rozloučil se ředitel Schak se všemi rychtáři panství, odevzdal 3. února t.r. berní úřad c.k. hejtmanství a 17. června t.r. akta soudní c.k. okr. soudu v Kutné Hoře. Při novém rozdělení země na 7 krajů byly Nové Dvory přiděleny ku kraji Pardubickému, r. 1855 při rozdělení na 13 krajů ke kraji Čáslavskému. R. 1853 bylo městečko N. Dvory po předcházející zkoušce privilegií dopisem krajské vlády v Pardubicích ze dne 11. listopadu 1853 č. 12687 v kategorii zemských měst přijato. Nové obecní zastupitelstvo bylo dle prov. zákona obecního ze dne 17. března 1849 dne 13. července 1850 od samých občanů zvoleno a převzalo správu obecní od bývalé představenosti. Zvoleni byli: starostou: Josef Váša, radními Jan Prokop a Jos. Vraný. Do výboru: Hrabě Jindř. Chotek, Fr. Kruch, děkan, MUDr. Jos. Šícha, Filip Völkl, pens. hejtman, Ferd. Hübner, nadlesní, Jos. Nedvídek, mlynář, Jos. Lhota, učitel, Jan Beránek, knihař. Početvedoucím byl radní Jos. Vraný od r. 1850 – 1860. Josef Váša byl purkmistrem do posledního července 1852, načež úřadoval po celý rok první radní Jan Prokop. R. 1854 byl zvolen starostou Jan Prokop, radními Jos. Vraný a Jan Beránek. Jan Prokop spravoval úřad ten do července 1864, kdy zvolen starostou dle nového obecního řádu ze dne 16. dubna 1864 Jan Knobloch, hr. centr. pokladník, který úřad ten bezplatně do 12. září 1867 spravoval. Po něm byl starostou Václav Slepíčka, který spravoval obec Novodvorskou do dne 22. října 1882, kteréhož dne resignoval. Nástupcem jeho stal se 5. listopadu 1882 Leopold Vyskočil. Ten byl starostou do 25. března 1888, kteréhož dne zvolen starostou Václav Chlupáč, kterýž již čtvrté volební období úřad ten zastává. Čestnými měšťany od r. 1861 byli: Hr. Jindř. Chotek, Fr. Kruch, děkan, MUDr. Jos. Šícha, Fr. Palacký, Dr. F.L. Rieger, Fr. Hanuš, Jan Knobloch, hr. Bohuslav Chotek, Fr. Langhans, Dr. Bedřich Pacák. Po vydání diplomu říjnového r. 1860 zvolen byl poslancem za okres Kutnohorský 18/3 1861 Dr. Jos. Šícha. Jmění, které měla obec koncem r. 1847 bylo nákladem na národní stráž vyčerpáno. Počátkem r. 1850 měla obec 2 560 zl na kapitálech a v hotovosti 656 zl. 16 kr. Jmění to šetrností vzrůstalo, ale stavbou nové radnice r. 1862 – 3 bylo úplně vyčerpáno. Celá stavba stála 6 874 zl. 7 kr. v měsíci srpnu 1850 vypukla v n. Dvořích a vůkolních obcích cholera a řádila nejvíce v N. Dvořích, Církvici, Jakubě a Neškaredicích. V Nov. Dvořích zamřelo od 7. srpna do 26. října 91 lidí, tedy as 8% veškerého obyvatelstva. R. 1854 byla veliká neúroda a drahota. Veliké neštěstí postihlo Nové Dvory dne 13. května 1861 o 2 hodině odpolední vypukl v Čáslavské ulici v domě č. 27 neznámým způsobem oheň, který s velikou rychlostí se rozšířil a ve 2 hodinách 19 domů a to čísla: 3,4,5,6,7,8,9,10,11,12, chlív u č. 25, čís 22,23,24, 26,27,28,29,30 a městskou radnici v popel obrátil. Z čís. 12 přelétly hořící kusy na levou věž kostelní, kteráž shořela, zvony spadly. Namáháním hasícího lidu podařilo se zachrániti střechu školní. Stříkaček bylo dosti, ale přivážení vody z kovářského rybníka byli velmi zdlouhavé, takže stříkačky velmi dlouho zahálely. Poněvadž byl prudký vítr, byl přístup k hořícím stavením nemožným a shořelo mnoho nábytku. Nárek pohořelých a jich dětí byl srdcelomný. Pohořelí byli dílem v zámku, dílem ve škole, dílem v jízdně umístění a potravinami hojně podporováni. Také hned ustavil se podporovací komitét, sestávající ze starosty Prokopa děkana Krucha, P. Hanuše, řed. Langhansa a Dr. Šíchy. Komitét zavedl sbírku, která celkem 4 589 zl. 45 kr. r.č. vynesla. Vyšetřená škoda činila na budovách 20 250 zl. na nábytku 8 779 zl. většími částkami přispěli: J.V. císař František Josef I. 500 zl., J.V. císař Ferdinand 300 zl., císařovna Marie Anna 300 zl., hr. Jindřich z Chotků 200 zl., 4 centy chleba, 1 měř. hrachu, 150 liber mouky, 3000 vozů staviva na 10ti leté splátky, 500 zl. na stavivo na 10ti leté splátky, hr. Jindřich Chotek a E. Komers jako majetníci Ovčáreckého cukrovaru 200 zl., město Kutná Hora 217 zl. 5 kr., kníže Karel Schwarzenberg 100 zl. a 50 000 tašek po 10 zl. proti šestileté splátce, úředníci a služebníci Kačínského zámku 157 zl. 80 kr.,

město Čáslav 123 zl. 73 kr., místodržitel hr. Forgach při své návštěvě Nov. Dvorů dne 1. června 1861 90 zl., panství Veltruské sbírkou p. Ludv. Machalického 81 zl. 30 kr., výtěžek z Kolínské akademie 67 zl. 10 kr., město Lab. Týnec 52 zl. 70 kr., Miskovická sýpka 44 zl., obec St. Kolín 43 zl. 40 kr., hrabě Karel Chotek, býv. nejv. Purkrabí, 30 zl., obec Hlízov 29 zl., 27 kr., Malín 28 zl. 2 kr., Sv. Kateřina 24 zl. 62 kr., Záboří 22 zl. 39 kr., Kobylnice 18 zl. 29 kr., Žleby 16 zl., Chotusice 15 zl. 37 kr., Sv. Mikuláš 15 zl. 16 kr. Mimo tyto částky došly ještě jiné od rozl. korporací redakcí novin a jednotlivců, v kterých jsme výkazu nenašli. Pohořelým bylo rozdáno 4 166 zl., rozličné vydání činilo 32 zl., zbylá částka byla později také rozdělena (91 zl.). Obec obdržela od pojišťovací společnosti na radnici 1347 zl. 81 kr. a z příspěvků 750 zl. Dne 19. a 20. října 1864 konána s velikou okázalostí slavnost 100 letého držení panství Novodvorského v rodině hrabat Chotkův. Slavnost měla ráz ryze národní. Celé město bylo prapory a branami ozdobeno. V divadle provozovali ochotníci dvě veselohry „Svéhlavost“ a „Husička z Podháje“. Před hrou přednesl P. Hanuš proslov „Tři doby města Nových Dvorů“ sepsaný P.J.B. Podstránským, spisovatelem a kazatelem u sv. Barbory v Kutné Hoře. Hrabě Jindřich Chotek založil na paměť slavnosti té dvě nadací. Věnoval 1040 zl. jako nadaci pro zchudlé a k práci neschopné dělníky 2000 zl. k udržování a zlepšení hl.školy Novodvorské. Dne 20.října byla slavnost kostelní spojená s kázáním v rodině Chotkovské, hostina a taneč.zábava. Roku 1866 zakusilo obyvatelstvo značných strastí, když vypukla válka s Pruskem. Vtrhnutí Prusů do Saska a do Čech způsobilo v obecnstvu nemalou sklíčenost, k čemuž přispívaly válečné přípravy a časté stěhování lidí ze severních Čech, kteří s ustrašenou tváří vypravovali o blížení se nepříteli. V sobotu, dne 30. června táhlo N. Dvory do Čáslavě as 1500 povozů s proviantem a odpoledne hnáno as 800 polských volů, transport ten došel až na obec mezi Mikulášem a Kobylnicemi a 1.července obdržel nařízení, aby se zpět vrátil. Obyvatelstvo pohlíženo na to s poděšením. Téhož dne v noci jela N.Dvory četa dvorské žandarmerie s koňstvem hřebčince Kladrubského, s 26 povozy a kočáry k Vídni. Mnozí vysvětlovali věc jako příznivou pro naše vojsko, dovozující, že vojsko naše proto ustupuje, aby nepříteli na vhodném místě potřelo. Ale události téhož dne brzy každého v pravém stavu věcí přesvědčily, neboť po celé odpoledne, celou noc a celý den následující 2000 povozů od L. Týnce ubíhalo; 2.července bylo již poštovní spojení s Prahou na neurčito přerušeno. Dne 3. července poraženo vojsko naše u Sádové blíž Hradce Králové. Téhož dne bylo zde slyšeti silnou střelbu z děl. Dne 4. července jel tudy poštovský úřad Pardubický, vypracuje strašnou zprávu, že levé křídlo naší armády od Prusů bylo poraženo, že obě nepřátelské armády se spojily a táhnou směrem k Pardubicům. Již docházely i určitější zprávy o našem vojsku, že utíká k Vys. Mýtu. Dojem to byl bolestný a postrach veliký. Někteří občané odebrali se na návrší Bernardovské ku pozorování, zda-li jaké vojsko do zdejší krajiny táhne. Ale v Bernardově dozvěděli se, že Prusové jsou již v Zdechovicích. Pruská armáda opravdu po vítězství u Hradce postupovala směrem k Vídni; 5. července osadila část pruského vojska nádraží Záborské, kdež rozsekala telegrafní dráhy. V pátek dne 6.července odpoledne přijela do N.Dvorů pruská hlídka 30 hulánů, projížděla městem, karabiny majíc nataženy; též také rozličné věci requirovala. V sobotu dne 7. července počalo postupování 8. pruského armádního sboru od Záboří k Nov. Dvorům. Do N. Dvorů přibylo 6500 mužů pěchoty a v 10 minutách ubytovali se sami. Na Kačínském zámku byl hlavní stan generála Hervertza z Bittenfeldu. Na polích u továrny byl tábor pruských kyrysníků, pluku ránského. Dne 8. července odtáhli k Čáslavi. Od 9. do 31. července bylo každodenní větší neb menší ubytování Prusů pěších i jízdných přes noc i také po celý den. Velikou zásluhu o umírnění requisic a mírnějšího chování se Prusů k obecnstvu měl tehdejší starosta Jan Knobloch. Náhrady pro občanstvo obnášely: za za requisice 1390 zl. 90 kr. za stravování 2896 zl. 69 kr. za přípřeže 122 zl.; úhrnem 4499 zl. 58 kr. V dvorech hraběcích bylo rekvírováno dobytek, potravin v ceně 25000 zl. Sotva Prušáci odtáhli, vcházela již jiná zhouba do města – cholera, na niž i několik osob zemřelo.

V letech 1868 – 1885 zaujímalo veškerou mysl občanstva právní upravení poměrů zdejší školy, v čemž viz pamětní knihu školní. Dne 26. února 1869 zřízen v Nov. Dvořích poštovní a dne 19. února 1872 telegrafní úřad. R. 1869 dostavena dráha severozápadní, která též částečně zdejšími katastrům vede; r. 1883 zřízena lokální trať k Ovčárům. R. 1883 upraven kanál podél domů od radnice ke škole a téhož roku vysázeny na náměstí kaštany. R. 1884 konána stoletá slavnost trvání školy Novodvorské s velikou okázalostí. Popis její nechá se v pamětní knize školní. R. 1885 upraven park před školou. Dne 8. dubna 1886 zemřel v Praze čestný občan zdejší Fr. Langhans, ředitel velkostatku na odpočinku. V radní síni vyvěšena jeho podobizna. Dne 2. prosince 1888 oslavila obec 40ti leté panování Jeho Veličenstva způsobem důstojným a založila nadaci ku podpoře chudé školní mládeže. Dne 30. ledna 1889 zemřel korunní princ Rudolf v Maierlingu u Badénu v Dol. Rakousích. Dne 6. srpna 1890 slavil čestný měšťan Novodvorský MUDr. Jos. Šícha 50ti leté jubileum své lékařské činnosti. Slavnosti té účastnilo se veškeré občanstvo.

Eva Dítětová